

# کمیته‌های انقلاب اسلامی

(کارنامه و عملکرد از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۴)



www.ketab.ir



سرشناسه:	کوشکی، محمدصادق، ۱۳۵۱-
عنوان و نام پدیدآور:	کمیته‌های انقلاب اسلامی (کارنامه و عملکرد از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۴) / تألیف محمدصادق کوشکی
مشخصات نشر:	تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری:	۳۳۸ص.
فروست:	مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ ۱۲۱۹، جمهوری اسلامی؛ ۶۱.
شابک:	۲۴۰۰۰۰۰ ریال: 978-622-271-084-2
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۳۳۷-۳۴۳.
یادداشت:	نمایه
موضوع:	کمیته انقلاب اسلامی
شناسه افزوده:	صفاری، سهیل، ۱۳۶۱-
شناسه افزوده:	مرکز اسناد انقلاب اسلامی
رده‌بندی کنگره:	DSR1۵۹۱
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵/۰۸۴
شماره کتابشناسی ملی:	۹۰۹۷۴۰۶
اطلاعات رکود کتابشناسی:	فیبا



عنوان: کمیته‌های انقلاب اسلامی  
(کارنامه و عملکرد از ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۴)  
تالیف: محمدصادق کوشکی - سهیل صفاری  
نوبت چاپ: اول، تابستان ۱۴۰۲  
شمارگان: ۵۰۰ قیمت: ۲۴۰۰۰۰ تومان

حروفچینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی  
چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۷۱-۰۸۴-۲

ISBN: 978-622-271-084-2

**کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.**

این اثر با کاغذ حمایتی چاپ و نشر شده است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،  
مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

[www.irdc.ir](http://www.irdc.ir)

## فهرست مطالب

۹	مقدمه.....
۱۳	پیشگفتار.....
۱۷	فصل اول: دوره فرماندهی آیت‌الله مهدوی کنی (بهمن ۱۳۵۷ تا مرداد ۱۳۶۱).....
۱۹	زمینه‌های تشکیل.....
۲۳	تأسیس.....
۲۶	مؤسسان کمیته.....
۲۹	انتخاب فرمانده کل.....
۳۷	کارویژه‌های کمیته در یک سال اول تأسیس.....
۳۹	اطلاعیه کمیته‌ی مرکزی.....
۶۰	نگاهی به عملکرد کمیته‌های مناطق.....
۶۶	کمیته‌ی اصفهان.....
۷۳	چالش‌های اداره‌ی کمیته.....
۸۰	ابلاغ آیین‌نامه‌ی کمیته‌های موقت توسط آیت‌الله مهدوی کنی.....
۸۵	کمیته و غائله‌ی سندج.....
۸۸	غائله‌ی گنبد و نقش کمیته‌های انقلاب.....
۹۲	دستگیری فرزندان آیت‌الله طالقانی و تشدید فشارها بر کمیته.....
۱۲۰	مسئله‌ی «نفوذی‌ها» در کمیته‌ی انقلاب اسلامی.....
۱۳۱	موقعیت کمیته‌ی انقلاب اسلامی تا خرداد ۱۳۶۰.....

## مقدمه

از همان روز ۲۳ بهمن ۱۳۵۷، زمانی که هنوز ملت ایران در حال وهوای پیروزی بود و شادی آن را می‌شد در هوای کشور تنفس کرد، مشکلات یک دگرگونی بزرگ و زیرورساز شروع به رخ‌نمایی کرد.

شورش‌ها و بله‌های قومی و منطقه‌ای، تحرکات تخریبی ضدانقلاب سلطنت‌طلب، توطئه‌های عوامل باقی‌مانده‌ی شاه‌اکبر در کشور، توطئه‌چینی سفارتخانه‌های خارجی، پادگان‌ها و کلانتری‌های اشغال‌شده، نهادهای انتظامی و نظامی که هنوز قابل اعتماد ملت انقلابی نبودند، اعتصابات سراسری، تعطیلی کارخانه‌ها، تعطیل کردن یا نیمه‌تعطیل کردن ادارات دولتی، وجود ده‌ها هزار قبضه سلاح که در جریان تسخیر مراکز نظامی و انتظامی به دست مردم عادی افتاده بود (به گزارش روزنامه‌ی کیهان مورخ ۲۵ بهمن ۱۳۵۷ حدود سیصد هزار سلاح در دست مردم کوچه و بازار بود)، تسویه‌حساب‌های شخصی برخی از مردم با یکدیگر در لوای انقلابی‌گری، تاراج اموال دولتی توسط اراذل و اوباش سوءاستفاده‌گر یا گروهک‌های مارکسیستی و التقاطی و... همه تصویری نگران‌کننده را پیش روی رهبری انقلاب اسلامی ترسیم می‌کرد.

دولت موقت که با حکم حضرت امام به مهندس مهدی بازرگان در روز ۱۵ بهمن کار خود را آغاز کرده و در ۲۴ بهمن با معرفی کابینه به شورای انقلاب، رسماً زمام امور را در دست گرفته بود، با خواسته‌های انقلابی جامعه همگام نبود و اصرار داشت با همان شیوه‌های مدیریتی عصر پهلوی و با روحیات محافظه‌کارانه‌ی حاکم بر ذهن سالخورده‌ی نهضت آزادی، امور یک کشور انقلابی را پیش ببرد. افزون بر اینکه رئیس دولت و اعضای کابینه‌ی

او اعتقادی به استفاده از نیروهای جوان انقلابی نداشتند. نتیجه اینکه نه نیروهای حاضر در انقلاب به دولت موقت اعتماد داشتند، و نه عامه‌ی مردم به رفع مشکلات خود از طریق مراجعه به نهادهای دولتی امیدوار بودند.

در چنین فضایی، چشم امید نظام انقلابی و مردم به یک نهاد دوخته شد که عملاً در روزهای منتهی به پیروزی انقلاب به صورت خودجوش و با محوریت مساجد شکل گرفته و در روز ۲۳ بهمن با فرمان رهبر کبیر انقلاب جامعه‌ی رسمیت بر تن پوشید: کمیته‌های انقلاب اسلامی.

آنچه نسل‌های سوم و چهارم انقلاب شاید به ندرت چیزی از آن بدانند، اینکه در مقطع حساسی از تاریخ انقلاب، زمانی که دستگاه‌های نظامی و انتظامی موجود (ارتش، شهربانی، ژاندارمری) در مرحله‌ی دگردیسی و تجدید سازمان قرار داشتند و نهادهای جدیدی چون سپاه پاسداران و بسیج مستضعفین و وزارت اطلاعات و... هنوز یا تشکیل نشده بودند، یا در بدو تأسیس خود درگیر تحولات تجزیه‌طلبانه در مرزها و تهاجم دشمن بعثی به کشور شدند، یک نهاد مردمی و مولود انقلاب اسلامی، به نام کمیته‌ی انقلاب اسلامی سنگردار اصلی حفاظت از نظام نوپید اسلامی بود، و مجموعه‌ای از روح و طاقت فرسا از وظایف ارگان‌ها و سازمان‌های دیگر را هم بر دوش می‌کشید. به واقع از ۲۳ بهمن ۱۳۵۷ تا اواخر سال ۱۳۵۸ که نخستین انتخابات ریاست جمهوری و مجلس برگزار شد و کشور نظم و ثباتی اولیه پیدا کرد کمیته، هم مسئول مبارزه با بقایای رژیم گذشته بود، هم متولی مقابله با توطئه‌ها و خرابکاری‌های گروه‌های چپ مارکسیستی و التقاطی، هم حفاظت از اماکن و ارگان‌های دولتی و برخی شخصیت‌ها را برعهده داشت و هم توزیع ارزاق عمومی و جمع‌آوری اسلحه از سطح جامعه را به انجام می‌رساند. حفاظت از اموال مصادره‌شده‌ی وابستگان به نظام پهلوی و گشت‌زنی و حفاظت از امنیت شهرها و حتی حل و فصل اختلافات عادی و خانوادگی نیز از جمله مطالبات جامعه و حاکمیت از این نهاد انقلابی بود.

کمیته‌های انقلاب، به واسطه‌ی آنکه حول محوریت روحانیت مبارز و پایگاه روحانیت، یعنی مساجد، شکل گرفته بودند و عمده‌ی نیروهای آن از جوانان انقلابی و لایه‌های محروم برخاسته از بطن جامعه تشکیل شده بود که عاشقانه مرید حضرت امام بودند، مورد وثوق

و معتمد افسار انقلابی بودند و مهم‌ترین راز توفیق کمیته در انجام کارویژه‌های محول‌شده به آن هم چیزی جز همین اعتماد شخص حضرت امام و مردم به این نهاد تازه‌تأسیس نبود. ظرفیت کمیته‌های انقلاب اسلامی چنان بود که طی چند سال، از جوانانی کم‌سن و سال، نیروهای مخلص و مؤمنی ساخت که در سال ۱۳۶۴ تأمین امنیت پانصد کیلومتر از ناامن‌ترین مرزهای شرقی کشور را که در کنترل اشرار و قاچاقچیان مواد مخدر بود، به عهده گرفتند و در سرمای استخوان‌سوز و گرمای نفس‌گیر به مقابله با ضدانقلاب و اشرار رفتند.

همین جوانان ۱۶ تا ۲۲ ساله، در نخستین دهه از عمر انقلاب، چنان هیمنه‌ای برای نام کمیته ایجاد کردند که بدخواهان ملت از منافقین تا قاچاقچی‌های مواد مخدر و حتی اوباش خیابانی از شنیدن نام آن بر خود می‌لرزیدند.

پژوهش حاضر می‌کوشد از لابه‌لای خاطرات مکتوب شخصیت‌های شناخته‌شده‌ی انقلابی، آرشیو نشریات، مطبوعات، اسناد و البته مصاحبه با چهره‌هایی که از بدو تأسیس با این نهاد در پیوند بودند، تصویری دوباره از فعالیت‌های کمیته‌ی انقلاب اسلامی تا میانه‌ی عمر آن در سال ۱۳۶۴ ترسیم شود.

در روند تألیف این کتاب، با شماری از چهره‌های مسئول و تأثیرگذار در ادوار مختلف اداره‌ی کمیته‌های انقلاب اسلامی تماس گرفته شد و برای مصاحبه درباره‌ی دوران مسئولیت در کمیته دعوت به عمل آمد که برخی اجابت کردند و با نقل خاطرات ذی‌قیمت خود، کمک بزرگی به روند تألیف نمودند؛ اما شماری نیز حاضر به گفت‌وگو و همکاری نشدند. در اینجا از همراهی حجت‌الاسلام سالک و آقایان عزت‌الله مطهری، اکبر کبیری، اکبر براتی، محمود جابلقی، مختار کلانتری و اصغر افراسیابی سپاسگزاریم و امیدواریم این مجموعه در ویراست‌های بعدی خود، با کمک و راهنمایی محققان و مطلعان، با مستندات جدیدتر در اختیار خوانندگان قرار گیرد.